

«Qüestió de noms», premi en el II Concurs Literari de la Selva del Camp (1962)

Agnès Toda i Bonet
Filòloga catalana

Entre els anys 1959 i 1964, a la Selva del Camp (Baix Camp) es van fer uns aplecs de caire sardanístic que traspasaren les fronteres per la seva voluntat d'anar molt més enllà del simple fet de ballar sardanes i promoure la cultura catalana d'una manera que, normalment, no era possible en aquell tardofranquisme, si bé els anys seixanta suposen un fort revulsiu i representen una nova embranzida en la recuperació de la identitat nacional dins el Principat. Evidentment, això era possible gràcies a l'empara de la parròquia, no la de la diòcesi. Aleshores hi havia a Tarragona, com a arquebisbe, Benjamín de Arriba y Castro, que poques coses permetia d'aquest tipus, però el rector de la Sevla, Mn. Joan Salvat, i el vicari, Mn. Daniel Barenys, sí que van donar facilitats a un grup de joves que, amb el nom de Germanor, tenien el desig de fer servir uns aplecs que ja existien i que tenien lloc a l'ermita de Paret delgada, a pocs quilòmetres de la població, amb vista a anar més enllà d'un acte merament folclòric.

L'any 1961, gràcies a la implicació de gent com Joan Triadú o com Max Cahner i Ramon Bastardes, que estaven fundant Edicions 62, es va incorporar al programa de l'aplec un premi de literatura catalana, premi que en cada nova convocatòria agafaria més importància.

L'any següent es va comptar amb un convidat especial a l'aplec: Francesc de B. Moll, amb motiu de l'acabament de la publicació del *Diccionari català-valencià-balear*, i es convocà un premi literari extraordinari pel mateix motiu; concretament, per «un treball que estudiï les denominacions particulars dels homes i les terres que constitueixen els Països Catalans». Al premi, dotat amb 1.000 pessetes, s'hi van presentar cinc treballs. El guanyaren dos homes que s'hagueren de repartir la dotació econòmica a parts iguals; segons el jurat, tots dos treballs oferien «elements de judici i sòlides

opinions» (Toda i Bonet 2010, p. 47). Aquests autors eren Joan Fuster i Santiago Sobrequés i Vidal.

Fuster va guanyar el premi amb *Qüestió de noms*, que fou la primera publicació d'Edicions d'Aportació Catalana (de la mateixa manera que *Nosaltres els valencians* va ser la primera publicació d'Edicions 62). A més, el treball premiat fou reproduït per la revista *Serra d'Or* (núm. 8-9, ag.-set. 1962, p. 16-20). Santiago Sobrequés i Vidal va guanyar *ex aequo* amb un treball que duia per títol un nom similar al de la convocatòria: *A la recerca d'una denominació comuna pels homes i les terres dels Països Catalans*. Fou publicat més endavant per la revista *Presència* (núm. 542, nov. 1980, p. 29-32).

Ambdós estudis aposten per la mateixa denominació: Països Catalans. Val la pena remarcar que un era fet des del País Valencià i l'altre des de Girona, ja que, segons Joan Fuster, qui parla sobretot de «Països Catalans» són mallorquins i valencians, molt poc els barcelonins, que «se'n fot[en] del País Valencià quasi tant com de Madrid» (Fuster 1979: 135). Per tant, qualsevol aportació a favor del terme des del Principat, com la que feia Sobrequés, era significativa.

Per a arribar a aquest punt d'unió havia estat, sens dubte, d'importància cabdal precisament l'Obra del Diccionari, que era l'excusa del premi i que havia servit per a fer proselitisme arreu del territori. Joan Ballester i Canals, que n'havia estat un referent, deia que havia «estat la primera empresa d'abast i de significat autènticament col·lectius» (Ballester 1962: 1).

Qüestió de noms

Joan Fuster aquell mateix any 1962 publicà dues obres clau i polèmiques: *Nosaltres els valencians** i

* De *Nosaltres els valencians* i *Qüestió de noms*, ens en diu que són pamflets que ha confeccionat «quan ha convingut; quan veia que ningú més no els escrivia», «són propostes de meditació i d'acció» que s'adona «que han estat estimulants» per l'erudició plantejada i la provocació creada (Fuster 1979: 121).

El País Valenciano, en les quals pretenia deixar clar que els valencians són i han de sentir-se catalans, sense que això atempti contra la seva valencianitat; en *Qüestió de noms*, però, és on tracta concretament el tema de la denominació del territori i del gentilici a emprar per a designar-nos unitàriament, per la qual cosa fa una anàlisi dels diversos noms que s'havien presentat, però advoca per la d'aquells «països catalanes» escrits amb minúscules per un altre valencià, Benvingut [Bienvenido] Oliver i Estellés (1836-1912), que en la introducció a la seva obra *Historia del derecho en Cataluña, Mallorca y Valencia. Código de las costumbres de Tortosa* (1876) empra en diverses ocasions la denominació esmentada. Oliver utilitza el terme per a referir-se als territoris de parla catalana, o sigui, als «[...] territorios conocidos con los antiguos nombres de Principado de Cataluña y Reinos de Mallorca y de Valencia, que todavía mantienen como vínculo de union la misma lengua de origen ó de nacimiento, á la cual designaremos con el nombre comun y más propio de lengua catalana» (Oliver 1876: V).

Per a contextualitzar l'aportació de Joan Fuster, s'ha de tenir en compte tant la seva vinculació amb el Principat com amb la gent de l'exili. En aquest darrer sentit, cal tenir present que en 1958 (20 de juny) rep el *Missatge català a València* de Josep Pineda i Fargas en què advoca per la defensa dels «Països de Llengua Catalana: Principat de Catalunya, i els Regnes de València i de Mallorca», i parla de la necessitat de la valencianitat, a semblança de la catalanitat que «hem recreat, costant-nos molts sacrificis, la nostra NACIÓ CATALANA que aspira a la llibertat i la tindrà! RECREEU TAMBÉ LA VOSTRA NACIÓ VALENCIANA a despit dels contratemps» (Ferré i Trill 2001: 61-62). Precisament l'opció de «Països de Llengua Catalana» és la proposta que recull Fuster i que simplifica en «Països Catalans».

El problema d'aquesta denominació el centra a les Illes i al País Valencià, exposant que en l'època de Jaume I no havia d'ésser problema dir-se «catalans», ja que de Catalunya procedien els repobladors de les citades zones, en la totalitat en el primer cas, en la pràctica totalitat, en el segon; i, com a tals, com a «catalans», érem reconeguts tots en els països mediterranis, i així ho documenta. Però els diferents gentilicis hagueren de sorgir per a distingir els habitants de cada zona entre ells, des del punt de vista administratiu. Aquí, ell marca l'inici del problema, ja que el mot *català* esdevé ambigu: podia designar tots els habitants o només els d'una part concreta, un problema que s'agreuja amb el pas del temps i l'adquisició de sentiments localistes; la consciència d'unitat, d'aquesta manera, començava a trontollar en l'època de Ferran el Catòlic. Amb la Renaixença es pretén recuperar aquella unitat perduda, tant de denominació de la llengua com de sentiment de pertinença; però es desperten certs recels, perquè ara obté un caràcter regional, amb el qual no s'identifiquen els habitants dels altres territoris que no són el Principat de Catalunya; tampoc els habitants del Principat de Catalunya, en usar el terme *catalans*, no sempre es refereixen a la totalitat d'habitants del territori. Fuster apunta que això és un problema del nom, però no de la unitat real. I, després d'analitzar diverses propostes diguem-ne artificials fetes per alguns autors, aposta pel gentilici *català* i diu que la insistència l'ha feta vàlida. En relació amb el topònim, aposta per dir-ne *Catalunya* i acostumar-nos a fer la distinció de la Catalunya estricta amb la denominació de Principat, tot i trobar encertada, també, l'opció de Països Catalans. Finalment, ho deixa tot en mans dels integrants del territori. I és que som els habitants els qui, en darrera instància, acabem fent-nos nostra una llengua o una altra i la denominació de l'espai on vivim.■

Referències bibliogràfiques

- BALLESTER, Joan (1962). «Una doble commemoració», dins *Serra d'Or*, núm. 4, abril, p. 1.
- FERRÉ I TRILL, Xavier (2001). *Abans i després de «Nosaltres els valencians»*. Barcelona: Curial.
- FUSTER, Joan (1962). «Qüestió de noms», dins *Serra d'Or*, núm. 8-9, ag.-set., p. 16-20.
- (1979). *Destinat (sobretot) a valencians*. València: Eliseu Climent, (ed.).
- OLIVER, Bienvenido (1876). *Historia del derecho en Cataluña, Mallorca y Valencia. Código de las costumbres de Tortosa*. Madrid: Imprenta de Miguel Ginesta, vol. 1.
- SOBREQUÉS I VIDAL, Santiago (1980). «A la recerca d'una denominació comuna pels homes i les terres dels Països Catalans», dins *Presència*, núm. 542, novembre, p. 29-32.
- Toda i BONET, Agnès (2010). *Els aplecs de Paretdelgada (1959-1964): la cultura de la resistència durant la postguerra* [treball de recerca inèdit].